

3i
59
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

A.
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

15-29 Ιανουαρίου 1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, ~~καμπόπολις~~) Ποσειδωνία.....
(παλαιότερον ὄνομα: Δελαχράτσα, Ἐπαρχίας Σύρου.....
Νομοῦ Κυκλάδων.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Κων-νος
Κωνεταύης..... ἐπάγγελμα Διδάσκαλος.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Ποσειδωνία - Σύρου.....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... 2 μῆνας.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες:
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Ἀντώνιος Πρίντζης.....
τοῦ Μάρκου.....
ἡλικία 40 εἰ.. γραμματικαὶ γνώσεις Δημοτικῶν.....
..... τόπος καταγωγῆς Ποσειδωνία
Σύρου.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

Α². Α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ βοσκήν ποιμνίων; Πρωρίζοντο μόνον διὰ σποράν.
.....
Ὑπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα;
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητα· δ) εἰς μονὰς κλπ.
... εἰς φυσικὰ πρόσωπα.
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του; ... Διανέμεται τὴν περιουσίαν του εἰς τὰ τέκνα του ἀμέσως μετὰ τὸν γάμον των......

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ;

ἀσχο.λοῦνται... καὶ μὲ τιν γεωργία καὶ μὲ τιν κτηνотφία.

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; Οχι. γραπτ. δὲν διαδε.ταυν. σχεδον μαθηχουμι

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποιοὶ εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ;

ἀν. ὑπῆρχαν γαιοκτῆμονες.

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακάτοροι κλπ.)..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβὴ των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα).....

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ;

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ;

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; ... Μονο. ἐν τῷ τῷ χωρίῳ. ἐργάζοντο

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ;

- δ'. 1) Πῶς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμῖδας μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος;

Μὲ ζωϊκὴν κόπρον.....

- 2) Πότε ἐγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ... Ἰούλιος 6. π.δ. 1925

- ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; ↓ 1965 ↓ 1967

- 1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονότερο, δίτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; ... Ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ μονότερο ἐν εἰς τὰ κτήματα.

Κατεσκεύαζε ἀπὸ τοῦς ξύλων (εἰδωμένη) καὶ τὸ ἐξηρμυδίζοντο ἀπὸ τὴν πόλιν.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1. ἀλετροχειρὶ ... ἄντι ... 7. ξυῖλα ... 10. κινέτρι

2. — ... 5. παράβολο ... 8. φρέζα

3. ἀλἐτρι ... 6. ἐπάδν ... 9. προκοῦρι

τὸ ἀλετροχειρὶ καὶ τὸ
κινέτρι ἦτο μονοκόμματο.

- 2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) ... 1967

- 3) Μηχανὴ θερισμοῦ ... 1967

4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν).....

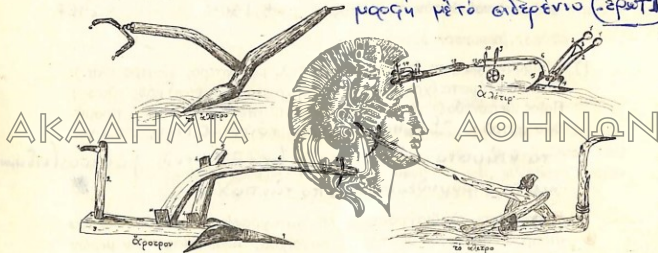
5) Μηχανή ἀλώνισμοῦ1958.....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον

Ὁ πατέρας μου. Δὲν ὑπάρχει. εἶδεν.

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ; Τὸ ξύλινο ἄροτρον εἶχε τὴν ἴδια

μορφή μετὰ σιδερένιο (εἰρωτ1)

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφορῶν μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. ἀγροτρον.....6. ...εἰρωτ1.....11.

2.7. ...ροῦλα.....12.

3. λαντινιέρυ.....8. ...εἰρωτ1.....13.

4. ...γύ.....9. ...προσῶρι.....14.

5. παρὰ βολο.....10. ...νῆντρι.....15.

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νά μεταβάλετε τήν ἀνωτέρω ἀρίθμῃσιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφίων ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

..Τὸ ἴδιο ὕνι..χρησιμοποιεῖτο..γιὰ ὅλα τὰ εἶδη

..τῶν λιτῶν τῶν..

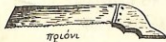
- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; Πλάχεια πρὸς τὸ μέρος τῶν..ἰώων..

- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου, ξύλινη

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....

μεωάρνι, πριόνι, τρυπάνι..ξυλόραφα ἢ ξυλογα
..αὐτῶν..ἀρνάρι..(ἢ τρυπάνι).

πριόνι

ἀρίδα

ρινι ἢ ξυλοφάι (ἀρνάρι)

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζεугάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἥμιονος, ὄνος... βόες.....

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ;... πάντοτε δύο ζῶα.....

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα με δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκάσιος ὁ ζυγός ;
... ἀπορῆντος.....

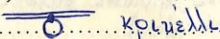

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ (π.χ. λουριά, λούρα, ζεύγες, πιζεύλια κλπ.). ① ζυγός, ② ζεύγες ἀπὸ ζύχου ἢ εἰδερένιο, ③ ζυλοδότες ἀπὸ ἐλαίου, ④ κρίκελλο ἀπὸ εἰδερένιο, ⑤ (τὸ ἐξαρτῆμα τοῦ κρίκελλο) λούρα.

10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερώς τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας.

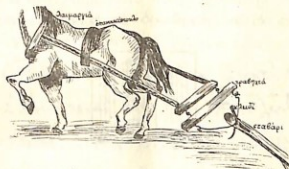
11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λούρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν).

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου ;... —.....

Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ;... —.....

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν, την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) : 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνθήκη εἰς τὸν τόπον σας.....

Πάντα ὁ ἄνδρας

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν).

Πρῶτα ἐβάψαν τὸ ζευγαῖο ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ, τὰ βόδια, βαδίζοντας πρὸς τὰ πόδια, ἐπὶ τὸ ἄροτρο, καὶ τὰ ἐβάψαν κάτω ἀπὸ τὸ ξυρό. Δένοντο κάτω ἀπὸ τὸ λαιμό τους τοὺς ἐκὸν ἐνίοις ζευχοδότης.

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον... Κατὰ τὸν ἴδιον αἰριβῶς τρόπον.

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μέ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἅκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).

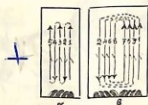
Τὸ ἐκσινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἅκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων... περνοῦσε ἀπὸ ἑνὸς εἰς τὸ ἑτερωμένον ἐπὶ ἡγετρώχειρι.

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὥς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

... ὥς τὸ ... σχεδιάγραμμα (α)

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὥς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

Σημειώσατε με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σπορίδες, ντάμιες, στασιές, μεσθεράδες κ.λ.π.) ;

... ὅχι σπορίδες

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά) ; με αὐλακίαν ;

... Με σιμῶνα

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιεῖται ἄροτρον ; ... Σ.ε. μερικὴ πρὸς δὲν πηγαίνει τὸ ἄροτρο.

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἴδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὑνί : καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ.

... ἐξήμισιο πλάγιως

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων.

... Σὲ ἅλα τὰ ὀργώματα.

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά· π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ.

Γίνεται ἓνα μόνο ὄργωμα. Ἡ καλλουργία ἀρρῖζει
νὰ ἔρξῃ καὶ ἔτι δὲν φορολαβαίνειν. Ἡ
περιβόλιση καὶ δὲν ἔχει κωμένα ἰδιαιτέρο
ὄνομα.

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Γίνονται τρεῖς : ἡ καλλουργία, ἡ διβόλιση καὶ
ἡ πείριση.

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν αὐτὰρ ἢ ἄλλο δημητριακόν... ..

Δὲν ἀφύονται διότι δὲν εἶχαν ἄλλα κτῆματα. ...

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; Σίτου καλλιεργεῖται πρῶτον μόνον ἓνα ὄργον.
Ψυχανθῶν τρία κατὰ ἑκάστην Ἀπρίλιον καὶ Μαΐον (5-10 τοῦ μηνὸς)

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται : α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ δισάκι· εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ;

τὸ δισάκι καὶ τὴν προεξέχια (ποδιά).

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα) : 1) καθαρίζονται : τὸ ποδᾶρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ;

Μὲ ἓνα ὁποιοῦν ποτε πορροα ξύλον

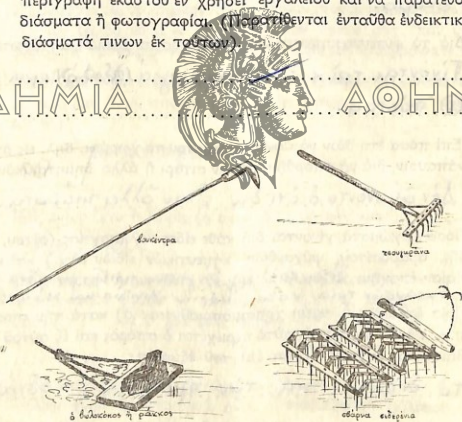
2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); Νὰ μὲ ἓνα σωλίδι

σβάρνα, πού τιν ἐννεύει ὁ ἴδιος ὁ χωρὰ μὲ τὸ χέρι.

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ πού δὲν ἔχουν ὄργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφή ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματα τινῶν ἐκ τούτων).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

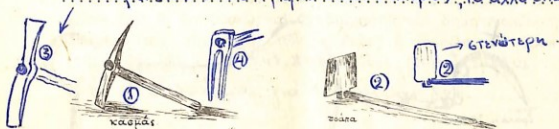

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν **πληγῶν**.

- (2) τράπα, (3) Μουσαράξινο, (4) Διυέλλα, (5) ευαλιγτήρι

Ματαιὰ ἔστιν· τὸ ἓνα μέρος ὥς ὅσον, τὸ ἄλλο ὥς τὸ τεκμήριον.

- 6) Ποία πρόσωπα βοηθούν τον ζευγολάτην (ή ζευγάν) εις τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι ποὺ ἐκτελοῦν
 υἱνας, γέιτονες ἢ γίλος, στὰ μέρη ποὺ εἰς ὠχρᾶνε τὸ ἐλᾶτρο
 καὶ λέγεται ἄξιναριγίτις.

- 7) Ποια χωράφια εκκαλλιεργούντο (ή καλλιεργούνται) διὰ τὴν σπο-
ρὰν ὁσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου
εἶδους. Κάθε χρόνο ἀφίνονται δύο έως τρία κτήματα πολ. ἔσπρια
ὑπόψη ἐγένετο πωμίδοντας διὰ πίεσιν από το ζευγάρι το ο
υγιεινής ποι. ἔβλεπε τους σπόρους κοκκι - κοκκι.....

- 8) Ποια χωράφια έκαλλιεργούντο (ή καλλιεργούνται) διά τροφάς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά.
Δὲν ὑπῆρχαν -

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἡ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμη-
λων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιῆς (βραγιῆς)
καὶ ἄλλως. . . Τὸν φεβρουάριο . . . μὲ τεμάχια πατάτας
καὶ τὸ Σεπτέμβριο πρασιῆς . . .

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἑργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά.
(Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) Μὲ δρεπάνι...
ὀδοντωτὸ.....

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ.....ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). Μὲ δρεπάνι

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....
ἦτο ὀδοντωτή.....

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....
ἡ λαβὴ ἦτο ξύλινη... ξύλολαβη.....

5) Ποῖος κατέσκευαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) οἱ χυφτοὶ... (βιδυραυροὶ)

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) ... Σ.Τ.Ν. ΠΕΡΙ ΠΤΩΣΕΩΣ ΠΟΥ ΕΧΘΡΕΥΕΤΑΙ...
... ἔτι εἶχε χρήματα γὰρ τῶν ἀγορῶν του

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σικάλις κλπ. ἐτὶ ὕψος τῶν 10-12 ἐν.

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί μετὰ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται).

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦ τὰ δράγματα (δραξίς, πιάσματα, χερίες, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰς ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; ... Μόνας του... ἑξαιρετικῶς... ὅσων...
... ἐπὶ γὰρ τὸ χερόβολο

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χερίες) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα ; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστὰ ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) Ὅθεν ἐκτετατὴ, εἰσχωρῶν

πάντα, 5-6 χερόλοβα. Πού ἐταιράφι καὶ τὰ πέντε ὀνομάζοντο
μιά χεριά... Τρεῖς χερίες μαζί... ἑξαχυνά... μιά ἀρμάλη...
Τρεῖς ἀρμάλες μαζί ἕνα δερμάτι...

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχού κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. βραχίον

γ. Οἱ θερισταί.

- 1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ ποῖον ;

Οἱ ἄνδρες καὶ οἱ γυναῖκες

- 2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή· εἰς χοῦμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τὴν πληροφορίαν καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν)

- 3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἐναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των)

Τὰ ἔα καρίσσια ... ἔδεσσαν ^{ἀριστερό} χεῖρας ^ἡ ἐνα πέλαιον
βραχιόλι ... γὰρ νὰ μὴν ἀνείξω τὸ χέρι καὶ ...
δὲν μ.ποροῦν νὰ ἐρξαθῶν τῶν ἄλλων ἡμέρων

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ;

Δυνάμεις προτιμοῦσιν τὴν ἡμέραν μετὰ τὴν ἀπόμειν
τοῦ φεγγαρίου.η.....

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά.

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχους ποὺ μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ με τοὺς ἀποκοπέντας στάχους πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάβαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου υπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἐθιμον.....

Οχι.....

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχῶν.

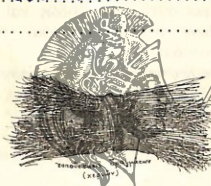
- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἥτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχῶν. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον, πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Οὐκ αὐτὸς. Περιετὺς...
μόλις ἀναμύτηξε ἓνα δεμάτι το ἔτεσε ἀμέσως.....

- 2) Πώς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυν καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χειρές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμινους, π.χ. βροῦλας, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Ἐξισορροποῦντο οἱ ἀμύλας σταφυλῶτα καὶ οἱ θέρειν
 ἔδενε εἰς μέση τὸ δεμάτι. μὲ σῆμα ἢ κληρονομία
 πᾶν κρημνισμένο τῇ εἰκὼν βάλει ἐπὶ νερό γὰρ νὰ ἀπομυ-
 γων. ἔλασινιό τιτα. Ἀνὲν ἐχρησιμοποιεῖται καὶ ἐνα...
 ἔδενε ἐργαλεῖο. Τὰ δεμάτια παρέμνη. σὺν ἰδία
 ἔδενε, ἢ εἰ. ἔδένοντο.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνε-
 κεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα
 δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ;

Ὁταν τελέωνε τὸ θέρισμα τοῦ χωραφιοῦ ἐτοποθετοῦντο
 εἰς βερεῖ, τὸ ἐνὶ ὑπὸ τὸ ἄλλο.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον
 σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς. Πρὶν τὸ 1900.
ή σπορά τὸν Σεπτέμβριον,
καὶ τὸ φύτευμα τὸν Μαῖον.

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλσιμο) τῶν γεω-
 μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
 ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
 ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
 φωτογραφίαν. Μὲ διευκλ.

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν
 χειμῶνα μὲ ἕρπια χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐάν
 ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
 κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.

- 2) Πότε θερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
 σαν κ.ἄ.).

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
 ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
 κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας)

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς άλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ άλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

Μετά τὸν θέρμερόν ὄλων τῶν κτηνάτων μετε-
φέροντο εἰς ἄλωνα.

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς άλωνισμόν δεματία. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως; Σωφίως.

ἐκάλυπτο ἢ δέον. Ἐξοφλοῦντο τὰ ἐν κῶπῳ εἰς
ἄλλα. Ἐρύκετο πρῶτα ἡ βάση ἀνάλογα μετὰ πρὸς τῶν
δεματιῶν.

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας άλώνι διὰ τὸν άλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ άλώνι;

ἀνέκαθεν εἰς ἄλωνα.

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ άλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν;

Στὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ ἢ κῶπῳ κοντὰ εἰς
χωρίον.

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλές οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. με ποίαν σειράν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

..... Κάθε οἰκογένεια εἶχε τὸ δικό της

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; ἀπὸ τὸν Ἰούλιον
ἕως τοῦ τὸν Σεπτεμβρίου

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (με δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (με δάπεδον
ἐστρωμένον με πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) . χωματάλωνο - πετράλωνο

γύρω-γύρω στὸν αὐτὸν κύκλον καὶ ἐπὶ τῶν ἡλικιών - αἰετοὶ -

τὸ κῶμα τὸ ἔβρεχον καὶ το πατάσαν. ἢ κυλούσαν ἕνα πτερυγ-
οῦ μινδο.

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστὸν ἔτος πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ
ἀλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου· καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, με πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων)..... καθαρίζεται ἀπὸ τὰ χόρτα καὶ τὸν

νὰ ἔχαι συτρώση καὶ τὸ χωματάλωνο τὸ ἔβρεχον καὶ
τὸ πατάσαν... τὸ πετράλωνο ἀπλῶς... τὸ σιμὸν ἡ ψῶ.

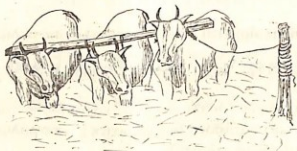
- 9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ;

..... Πρὶν τὸ ἀλώνισμα

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλώ-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἰοδηήποτε ἄλλον.

Ποῖα τοποθετεῖται σταχύα καθεστὰ γὰρ τὸν καρπὸν ἀπὸς τὰ νύκτωρ
ἐτοὺς αἰείρου. γὰρ μὲν πληγώνονται τὰ ζῶα καὶ γέμιναν τὸ ὑπόλοιπον
ζῶον ὅτι σταχύα ἐνορρίζονται τα.

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦ-
ήσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

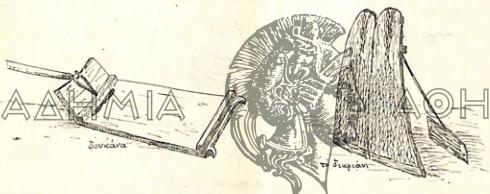
α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθετῶς εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-
νιοῦ ξύλινος στῦλος ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερὸς
στραυλουργας, δοκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ οὗτου ἐξαρτῶν-
ται σχοινία, ὥς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τὰ ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ σταχύα.....

Δὲν ὑπάρχει στῦλος ἐντὺν μέσῳ τοῦ ἀλώνιστ.

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
ἀλώνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειές,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὅποιον σχηματίζει θηλειές περὶ τὸν
λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἀλωνισμὸς κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες και σχετικας φωτογραφιας η ιχνογραφηματα). Τα θεδια
ητα ~~φωτογραφικα~~ δεικνα μονο μεταξυ των με σημειν

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὥπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἑλασμάτων ἢ ἀποσχιδῶν σκληροῦ λίθου ἐξαφᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζῶων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχυῶν διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἔαν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἄλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δοικάνα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἡλωνίζοντο (ἢ ἄλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακὰ μὲ ἄλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὄσπρια (κουκιὰ, ρεβίθια κ.ἄ.) ἡλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζῶων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχυῶν τούτων;

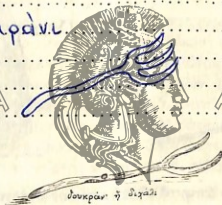
δ) Από ποίαν ώραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην. ;

... ἀπὸ τῆς 9 π.μ. ἕως τῆς 3 μ.μ.

12) Ποῖα ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρῆσει; (Εἰς τινας τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

... τὸ Δευράνι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

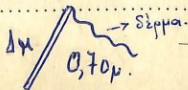
ΑΘΗΝΩΝ

13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἄλωνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόπους στάχους ;

Ναὶ ... ναὶ ἢ ἐργαλεῖα αὐτῆς λέγε-
ται δευράνι.

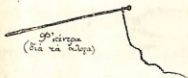
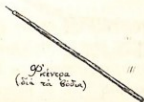
14) Ὅτε ἐν χρῆσει ἰδιδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποῖα ἡ κατασκευὴ της ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).

Τὰ μακρύνει ... βουκέντρα ξύλινη ... 1,50 μ.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν

2 στρώσεις τῶν ἡμέραν

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

- 17) Ποῖοι ἀλωνίζουν : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνιστὰι (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωνιστὰι καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχον βόδια ἢ ἀλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν

ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με τὰ ἰδικὰ του ζῶα

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυν· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Ναὶ με τὸ ξύλον μῶσανο ἐχώριζαν τὸν καρπὸ ἀπὸ τὰ στάχυα.

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ;

Ξυλοῦ πονεῖς.

Μῆκος 0,50μ.

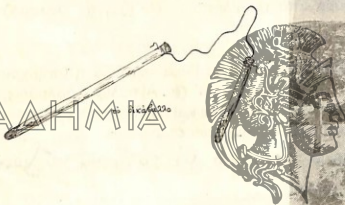
- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν;
Διὰ ποῖα δημητριακά ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου;
(π.χ. φακῆς, ρεβιθιδῶν κλπ.)... ἔργαστο εἰς ἀλώνι καὶ εἰς
ὅλα τὰ δημητριακά

κοπάνος αερογυλός

ξύλο καμουλάτο διὰ τὸ κοπάνημα
μικροῦ ἀμφοῦ δημητριακῶν...

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακά μεγάλων
παραγωγῶν; Μόνον ὑπὸ τῆς οἰκογενείας

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι
στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν;
Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχύροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦ στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας)

.....
 ..σταθεστάτω ἐπὶ τὸ δάκτυλον καὶ ἐκπονήσαντο λίγον
 ..πρὶν τὸ ἀλῶνίσαι καὶ ἀπλῶς πρὸς τὸ βουτῆσαι
 ..τὰ φῶτα σὺν δωλφινίᾳ αὐτῇ

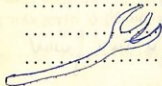
- 22) Κατὰ τὸ ἀλῶνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναί, ποῖα ;
 Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ;

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωποι, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) 1958, πρῶτον

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ

... Μὲ τὸ δευράκι καὶ ξύχινον στύρει

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
 Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἐθίμον τοῦτο.....

...εἶχε ἄχνημα... στρογγύλο...
.....
.....
.....

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο.....

...μετὰ δὲ ἄχνημα φέρει... λέγεται το δρυμνισμὸς
.....
.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

...ἐ ἄνδρας καὶ λιχνισμὸς...
.....
.....

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

...Κόντυλα· ἀφύοντο... διὰ τρεφὴ τῶν ζώων...
.....
.....
.....

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευῖσις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα και καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο

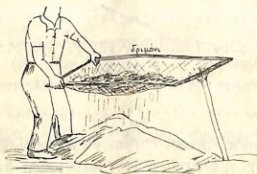
- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

Παραγίνονται τὰ κόντυλα με συζία

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ύλων ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου· ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

νων με ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. με τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

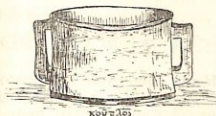
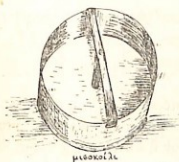
- 7) Ὃταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται ; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ;

Μὲ βυσσῶνι τὸ καθεῶν ἐξωρὸν καὶ ὁ γεωργὸς ἐπὶ τὸ φτυάρι σχηματίζει ἕνα σταυρὸν

- 8) Ἄλλὰ ἐθίμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σῖτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἀλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστής εἰς τὸ ἀλώνι ; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητά του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλά κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἱχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἁλώνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἁλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (δνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἱχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν)

ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας)

... ἐν ταμιείᾳ τῶν ἀποθήκων τῶν ἐσφιδῶν

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἄχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἁλώνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

ΚΕΥΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΎΠΑΙΘΡΟΝ ; ..ΕΤΩΝ ..ΘΙΧΥΡΩΝ.ΑΙ.....

- 5) Πώς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θερισμοῦ ἀπὸ τὸς καλυτέρους στάχυνς ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ;...

.....Μετὰ τὸ ἀλώνισμα.....

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατασκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχυῶν, τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὅπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ; ποῦ φυλάσσεται. πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ..

Α'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν τόπον σας ἀναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὑπαίθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστουγέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρτίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

.....ἐν 24 Ἰουνίου τοῦ Ἁγ. Γεωργίου τοῦ
δανιελῆ.....

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; ..

.....ἐν 6-7 μ.μ.
ὡς ἐπὶ τοῦ τοῦ δανιελῆ.....

2) Πώς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

φανός

β'. 1) Ποιοὶ ἀνάπτουν τὴν πυρὰν παῖδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος;....

οἱ γονεῖς

2) Ποῖος ἢ ποιοὶ συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυρὰν.
Τὰ κλέπτουν; "Ὁ ναι, ἀπὸ ποῖον μέρος;.....

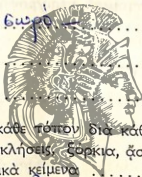
Τὰ ξυλὰ καὶ μαζεύουν ἀπὸ τὸ κοινὸ θάμνους.

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Μαζεύουν τὰ ξυλὰ καὶ τοὺς θάμνους κοντὰ

τοῦ σπιτιοῦ ἐν ὁρῷ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΧΕΙΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς καθὲν τόπον διὰ καθὲν πυρὰν;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξερκία, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα.....

ἡμέλια καὶ γυνεὲ ἀναίχονται μόνο.

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυρὰν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

παίρνουν γόρα ἀπὸ βομπίαι καὶ πο-

σωπιδὸν νὰ πηδήσουν τὰ γυνεὲ καὶ τρέχου-

ται πρὸς τὴν πυρὰν.

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρᾶς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγίδος κλπ.)

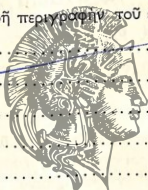
- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς)

Ναὶ· θτιάχων ὁμοίωμα ἀνθρώπων ἀπὸ ὅχλου τὸν τῆσαν
καὶ σὺ δεύτερη ἐλθόντων τὸ καὶνε... χέγεται...
...ἐξελκύσῃ...

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἔθιμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Με τὸ Φθινόπωρο ἀρχίζουν καὶ οἱ πρῶτες ἐργασίες τοῦ γεωργοῦ. Γύρω στὶς 15 Σεπτεμβρίου γιὰ πρώτη φορά θά ξεκινήσει γιὰ τὰ κτήματα του κρατώντας μόνο τὴν ἀξίνα του. Δουλεῖά του αὐτὲς τίς μέρες εἶναι νά καθαρίσῃ ὅλα τὰ κτήματα, πού πρόκειται νά καλλιεργήσῃ, ἀπὸ τὰ ἀγριόχορτα πού φύτρωσαν. Μόλις καθαρίσῃ ὅλα τὰ χωράφια, φορτώνει στὰ ζῶα τὰ σακκιά μὲ τὴν ζωϊκὴ κοπριά καὶ τὴν φέρνει στὰ χωράφια.

Στὴ μέση τοῦ κάθε χωραφιοῦ θά βάλῃ σέ σωρό τόση κοπριά, ὅση χρειάζεται γιὰ νά λιπάνει ὅλο τὸ χωράφι. Αὐτὴ ἡ δουλειὰ πρέπει νά ἔχει τελειώσῃ ὡς τίς 20 τοῦ Σεπτεμβρίου.

Καὶ τώρα περιμένει νά βρέξῃ. Αὐτὸ τὸ διάστημα τῆς ἀναμονῆς δέν τὸ ἀφήνει, φυσικά, νά πάῃ χαμένο. Ἐξετάζει ὅλα τὰ ἐργαλεῖα, πού θά χρησιμοποιήσῃ στὸ ὄργωμα. Ἐπιδιορθώνει καὶ ἀλλάζει ὅσα ἔχουν καταστραφῇ. Μὲ τὴν πρώτη βροχὴ πηγαίνει πάλι στὰ κτήματα. Αὐτὴ τὴν φορὰ ἔχει νά σκορπίσῃ τὴν κοπριά σὲ ὅλη τὴν ἐκταση τοῦ χωραφιοῦ. Παίρνοντας κοπριά ἀπὸ τὸ σωρό μὲ τὸ φτυάρι πετάει μικροὺς σωρούς σὲ ἀποστάσεις καὶ σὲ ὅλο τὸ κτῆμα. Ὅταν τελειώσῃ ὁ σωρός σκορπίζει μὲ τὸ φτυάρι τοὺς μικροὺς σωρούς ἔτσι ὥστε νά σκεπασθῇ σχεδὸν ὅλο τὸ χωράφι. Ἄν ἡ πρώτη βροχὴ ἦτο ἀρκετὴ γιὰ ὄργωμα, τότε τὴν Κυριακῇ στὴν λειτουργίᾳ θά πάρῃ ἓνα σακκουλὶ μὲ κριθάρια ὡς ἓνα κιλό (καλλιεργοῦν μόνο κριθάρια γιὰτὶ τὸ νησί εἶναι ὀρεινὸ καὶ τὸ σιτάρι δέν ἀποδίδει σχεδὸν καθόλου), γιὰ νά τὸ εὐλογήσῃ ὁ παπάς καὶ νά τὸ ἀγιάσῃ, γιὰ νά πολλαπλασιασθῇ στὴ γῆ. Ὅταν τελειώσῃ ἡ λειτουργία παίρνει τὸν εὐλογημένον καρπὸ καὶ τὸν ἀνακατεύει μὲ αὐτόν πού πρόκειται νά χρησιμοποιήσῃ στὴ σπορά γιὰ νά τοῦ μεταδώσῃ τὴν εὐλογία.

Ἐπειτα γεμίζει τὸ δισάκι, πού θά τὸν φθάσῃ γιὰ ὅλη μέρα, καί μεταφέρει τὰ ἐργαλεῖα τοῦ ὀργώματος στὸ κτῆμα πού θά καλλιεργήσῃ πρῶτο. Μεταφέρει τὸ ἄλετρι, τὸ ζυγὸ, τὸν κασμά, τὴ τσάπα.

- (1) = ξυλὲς
(2) = ξυλοδότις
(3) = κριμέλλι
(4) = λούρα
(5) = ζυγός

- (1) = ἀλετρόχειρ
(2) = μαντινιέρης
(3) = νῖ
(4) = παράβολο
(5) = ἐσάθη
(6) = ζούλα
(7) = φρέζα
(8) = προουῆρι
(9) = νίντρι.

Έτσι πρωί-πρωί Δευτέρα, αν φυσικά ο καιρός δεν είναι βροχερός, ξεκινά. Μπροστά πεθαίνουν τα δύο βόδια, που θα σέρνουν το άλετρι, και ο γαϊδαρός φορτωμένος με το ~~ΒΕΛΟΝ~~ δισάκι.

«Όλις φθάσει στο χωράφι και πριν αρχίσει την δουλειά κάνει τον σταυρό του και ευχαριστεί τον Θεό. Μετά παίρνει τα φύμωτρα και φυμώνει τα βόδια και τα βάζει κάτω από τον ζυγό, δένοντας γύρω στο λαιμό τους τους σχοινένιους ζευλοδότες. Περνά το προκούρι μέσα στο σιδερένιο κρινέλλι του ζυγού και το στερεώνει με το νίντρι. Τελευταία δένει το σχοινίστα κέρατα των δυο βοδιών αφού προηγουμένως περάση τη μέση του από τον κρίκο που είναι στερεωμένος στη άλετρόχειρη για να μπορέ να τα διευθύνει

Τα βόδια τώρα έτοιμα και υπομονητικά περιμένουν στην μία γωνία του χωραφιού να αρχίσουν την δουλειά. Ο γεωργός με τον κασμά σημαδεύει στο χωράφι όριζόντιες σκοριές πλάτους ως 2 μέτρα.

«Όλις τελειώσει το σημάδι κρεμάει τον άλογο που δουλεύει με τους σπόρους και σπέρνει την πρώτη σκοριά. Τώρα είναι η σειρά των βοδιών, που κάτω από την οδηγηση του γεωργού ξεκινούν. Οργώνουν την πρώτη σκοριά, αυτήν δηλ. που έσπειρε ο γεωργός, κατ'εὐθεταν γραμμή. Ο σπόρος σκεπάζεται και τα βόδια σταματούν στο τέλος της πρώτης σκοριάς. Ο γεωργός σπέρνει τώρα την δεύτερη σκοριά και μετά την οργώνει όπως και την πρώτη φορά. Με το ίδιο τρόπο σπέρνει και τις άλλες σκοριές, ως το τέλος του χωραφιού. Σε μέρη που το άροτρο είναι δύσκολο να χρησιμοποιηθῇ ο γεωργός σκεπάζει τους σπόρους με την τσάπα.

Μέχρι τέλος το τέλος του Νοέμβρη το ὄργωμα ἔπρεπε νά ἔχει τελειώσει. Στη δουλειά αυτή τον γεωργό τον βοηθά η οικογένειά του ή κανένας γείτονας, που κατ- και αυτόν θα τον βοηθήση στα δικά του κτήματα.

Η εργασία ξαναρχίζει πάλι τον 'Ιούνιο με το θέρος. Αρχίζει με την γιόμιση του φεγγαριού, γιατί νομίζουν πως τα στάχυα είναι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γιομάτα. Ἀπό τό πρῶν ὡς τό βράδυ γίνεται ὁ θερισμός. θερίζει ὁ γεωργός καί τόν βοηθᾷ ἡ γυναῖκα του καί καμμιά γειτονική οἰκογένεια. Πιάνουν xx μ. τά στάχυα μέ τό ἀριστερό χέρι καί τά κόβουν μέ τά ὀδοντωτά δρεπάνια δέκα ὡς δώδεκα πόντους ἀπό τό χῶμα. Οἱ δεσμίδες αὐτές εἶμαι τᾶ χερόλοβα. Ὁ θεριστής τοποθετεῖ 5-6 χερόλοβα μαζί σταυρωτά, πού φτειάχνουν ἑνὴ χεριά. Δυό ἀκόμη χεριές γίνονται μιὰ ἀγκάλη. Τρεῖς ἀγκάλες σταυρωτά τοποθετημένες φτειάχνουν ἕνα xx δεμάτι. Ὁ ἴδιος ὁ θεριστής δένει τό δεμάτι μέ σύρμα ἢ μέ κλιματό-βεργες, πού προηγουμένως τίσειχαν βάλει σέ νερό γιά μὰ μουσκέφουν καί νά γίνουν εὐλίγιστες. Τό ἔτοιμο δεμάτι τό ἀφήνει πίσω του καί ἀρχίζει νά σχηματίζει καινούργιο. Τά δεμάτια τοποθετοῦνται τό ἕνα πίσω ἀπ'τό ἄλλο σέ σειρές καί μένουν ἐκεῖ μέχρι πού νά θεριστοῦν ὅλα τᾶ χωράφια.

Τόν Ἰούλιο ἀρχίζει τό ἀλώνισμα. Ὅλα τᾶ δεμάτια τό μεταφέρει στό ἄλωνι τοῦ σπιτιοῦ, πού εἶναι ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τοῦ σπιτιοῦ. Τ'τοποθετεῖ τό ἕν' πᾶν ἀπὸ τό ἄλλο σέ σωρό. Στὴ βάση βάζει δεμάτια ἀνάλογα μέ τό πόσα ἔχει καί πόσο ὕψος ὑπολογίζει νά φθάσουν, συνήθως τοποθετεῖ γύρω στά πενήντα ἢ ἑκατό. Ἄν τό ἄλωνι εἶναι χαματάλωνο τό-τε πρὶν ἀρχίσει βγάζει τὰ χόρτα πού ἴσως νά ἔχουν φυτρώση, τό βρέχει καί τό πατᾷ ἢ κυλᾷ ἕνα πέτρινο κύλινδρο, ἂν εἶναι πετράλωνο τό σκουπίζει...

Ἡ δουλειὰ σταλῶνι ἀρχίζει στίς ἑννέα τό πρῶν καί τελειώνει στίς τρεῖς τό ἄπογευμα. Ὁ ἀλωνιστής τοποθετεῖ στοὺς ἀσίρους, στίς xx κᾶθετες δηλ. πέτρες τῆς περιφέρειας τοῦ ἀλωνιοῦ, ὄρθια στάχυα μέ τόν καρπό πρὸς τὰ κάτω γιά νά μὴν πληγώνονται τὰ ζῶα ὅταν γυρίζουν. Κατόπιν παίρνει στάχυα ἀπὸ τὰ δεμάτια καί τὰ ἀπλώνει σέ ὅλο τό ἀ-λώνι. Μέ τόν ξυλοκόπανο κυτπᾷ τὰ στάχυα γιά " νά βοηθηθοῦν τὰ βόδια. Τρεῖς βόδια εἶναι ἀρκετά γιά τό ἀλώνι. Στὴ μέση δέν ὑπάρχει στῦλος. Τά βόδια εἶναι δεμένα μεταξὺ τους μέ σχοινί καί γυρίζουν γύρω γύρω στ'ἀλώνι, τό στόμα τους εἶναι φυμωμένο. Ὁ ἀλωνιστής μέ τό δεκράνι ἢ τό ξύλινο φτυάρι σπρώχνει τὰ στάχυα πρὸς τὰ πόδια τῶν ζώων. Ἡ δουλειὰ αὕτῃ λέγεται σύμπαλα.

Μέ τή βουκέντρα ἡ τό καμουτοῖ παρακινεῖ τὰ βόδια. Ἐχει πιά ξεχωρίσει ὁ καρπός. Τὰ βόδια βγαίνουν ἀπό τό ἀλώνι. Ὁ ἀλωνιστής μέ τό ξύλινο φτυάρι μαζεύει τόν καρπό καί τά ἄχυρα σέ στρογγυλό σωρό στήν μέση τοῦ ἀλωνιοῦ. Ἄν ὁ ἀέρας εἶναι εὐνοϊκός αρχίζει τό λίχνισμα. Μέ τό δεκράνι παίρνει ἀπό τό σωρό καί τό σηκώνει ψηλά, ὁ ἀέρας παρασύρει τά ἄχυρα ἔξω ἀπ' τ' ἀλώνι, ἐνῶ ὁ καρπός μένει μέσα. Ἔτσι λίγο λίγο σχηματίζονται δύο σωροί ἕνας ἀπό ἄχυρο καί ἕνας ἀπό καρπό. Μέ τόν καρπό ἔχουν μείνει καί κόντυλα, δηλ. χαντρα κομμάτια σταχυῶν, πού τά παρασέρνει ἡ γυναῖκα τοῦ ἀλωνιστή μέ τή σκουπα, δέν τά ξαναλωνίζει, ἀλλά τά ἀφήνει γιά τροφή τῶν ζώων. Ὅταν τελειώσῃ τό λίχνισμα ὁ ἀλωνιστής μέ τό φτυάρι τώρα παίρνει καρπό ἀπό τό σωρό καί τό σηκώνει ψηλά. Τά ἀτροφικά κριθάρια παρασύρονται ἀπό τόν ἀέρα καί ἔτσι παραμένει ὁλοκλήρ τό κριθάρι. Αὐτό τό κριθάρι δέν τό μεταφέρει στήν ἀποθήκη, τό ἀφήνει στό ἀλώνι καί ξανα-
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
 χτεν τ' ἀλώνι μέ καινούργιο στάχυα. Ἐταν πιά μαζευτῇ πολύς καρπός πτ' ἀλώνι καί τά ζῶα συρμαίνονται νά περπατήσουν τότε μέ τό φτυάρι μαζεύει σέ σωρό τό καθαρό κριθάρι στή μέση τοῦ ἀλωνιοῦ καί κάνει τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ ἀπάνω του μέ τό φτυάρι.

Τό βάζει σέ σακκιά καί τό μεταφέρει στήν ἀποθήκη. Ἐκεῖ ὑπάρχει μιὰ τσιμεντένια δεξαμενή, πού μέσα ἀδειάζει τό κριθάρι.

Ὅταν γεμίση βάζουν ἀπό πάνω ὅσα σακκιά περίσσεψαν.

Τό ἄχυρο τό μεταφέρει στόν ἀχυρῶνα. Παίρνει ἕνα μεγάλο σεντόνι καί ἐκεῖ βάζει τό ἄχυρο, κρατώντας το ἀπό τίς τέσσερις γωνίες τό φέρνει στόν ἀχυρῶνα καί σέ μιὰ γωνιά τό ἀδειάζει. Ἔτσι σχηματίζεται ἕνας μέγας, πού φθάνει ὡς τό ταβάνι.

Τό ξύλινο ἄροτρο χρησιμοποιεῖται μέχρι σήμερα παράλληλα μέ τό σιδερένιο πού ἄρχισε νά χρησιμοποιεῖται ἀπό τό 1965. Οἱ ὑπόλοιπες γεωργικές μηχανές, τρακτέρ, θερισμοῦ, ἀλωνισμοῦ, χρησιμοποιοῦνται ἀπό τοῦ 1967.

Τό ἀνάμμά τῆς πυρᾶς γίνεται μιά φορά τό χρόνο στίς 24 Ἰουνίου τοῦ Ἀπ-Ειάννη τοῦ Πανιστή. Κάθε σπιτικό φτείδχνει καί τό δοκό του φανό. Τά παιδιά μαζεῦουν ἀπό τό βουνό θάμνους καί φρύγανα καί τά συγκεντρώνουν σέ σωρό, στήν αὐλή τους, ~~πυλάκια~~ καί συναγωνίζονται μέ τά γειτονόπουλα ποιός θά φτείδξει τόν πιό μεγάλο φανό. Τό βράδυ στίς 6-7 ἡ ὥρα οἱ γονεῖς ἀναύουν τό φανό, ἐνῶ τά παιδιά ~~χωρᾷ~~ χοροπηδοῦν ὁλόγυρα φωνάζοντας. Περιμένουν νά ἐλαττωθῇ ἡ φλόγα γιά νά ἀρχίσουν τά πηδήματα. Παίρνουν φόρα ἀπό μακρυά καί προσπαθοῦν νά πηδήσουν.

Ὁ φανός ἀναύεται ἔστι γιά τό καλό. Ὡστόσο ἔθιμο δέν ἔχει πάψει τελείως, τό συναντοῦμε ὥπως σέ μερικά μόνο σπύτια, ἐνῶ πρῶτα πρίν 20 πρ περίπου χρόνια ἦτο γενικό.

Ἡ συλλογή ἔγινε στό χωριό Ποσειδωνία, Ἑύρου. Πληροφοριοδότης: ὁ κ. Ἀντώνος πρίντεζης τοῦ Μάρκου, γενητός 70 ἐτῶν, γραμματικαί γνώσεις ἀπιδιπλοῦ ἐπενήθηκε στή Ποσειδωνία, ὅπου καί κατοικεῖ μέχρι σήμερα. (Κωνστ. Ν. Κωνσταντῆς, διδάσκαλος. Ἡ συλλογή ἔγινε ἀπό 15-22 Ἰανουαρίου 1970).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ